

บทที่ 5 บทสรุปและเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

โดยที่ประเทศต่างในกลุ่มอาเซียนรวมทั้งประเทศไทยได้เข้าผูกพันภายใต้พันธกรณีความตกลงระหว่างประเทศฉบับต่างๆ ที่เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าแตกต่างกันไป เช่น การผูกพันตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (TRIPS) หรือตามอนุสัญญากรุงปารีส ความตกลงกรุงแมดริด หรือการเป็นสมาชิกในองค์การทรัพย์สินทางปัญญาสากล เป็นต้น ส่งผลให้ประเทศต่างๆ เหล่านี้ รวมทั้งประเทศไทย จำเป็นจะต้องทำการอนุวัติกฎหมายเครื่องหมายการค้าตลอดจนระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อให้สอดคล้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในความตกลงและอนุสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าว ดังจะเห็นจากการเปลี่ยนแปลงในหลักเกณฑ์การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศต่างๆ ที่ผ่านมามีมานาน แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและหลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนแล้ว จะเห็นว่าเป็นการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ในความตกลงหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศดังกล่าวเท่านั้น ซึ่งย่อมส่งผลให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีความแตกต่างกัน

สำหรับประเทศไทยเอง แม้จะได้มีความพยายามในการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายและหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นอย่างมากและส่วนใหญ่ก็เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำตามที่ต้องผูกพันตามความตกลงหรืออนุสัญญาต่างประเทศแล้วก็ตาม หากแต่ก็ยังคงปรากฏว่ายังมีกฎหมายและวิธีปฏิบัติในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าบางส่วนที่ยังไม่สอดคล้องกับมาตรการส่งเสริมความเป็นเอกภาพในภูมิภาคอาเซียน และมาตรการดึงดูดการลงทุนของชาวต่างประเทศ เป็นต้นว่า หลักเกณฑ์ในการกำหนดนิยามเครื่องหมายการค้า การจำแนกรายการสินค้าหรือบริการ ความชัดเจนในการกำหนดลักษณะเครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันโดยแพร่หลาย ซึ่งรวมไปถึงความรวดเร็วและขั้นตอนในการพิจารณารับจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วย เป็นต้น

5.1.1 นิยามเครื่องหมายการค้า

นิยามเครื่องหมายการค้าภายใต้กฎหมายของบางประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนนั้นได้ขยายไปโดยรวมถึงตรา หัวเอกสาร ฉลาก ตัว รูปทรง สี และโครงร่างของบรรจุภัณฑ์ด้วย ดังปรากฏในนิยามเครื่องหมายของประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย เป็นต้น จึงเกิดความแตกต่างกันในขอบเขตของลักษณะเครื่องหมายที่จะสามารถได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งความเหลื่อมล้ำกันในลักษณะของเครื่องหมายที่จะสามารถได้รับความคุ้มครองนี้ ย่อมมีผลต่อระดับมาตรฐานในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในระบบเครื่องหมายการค้าอาเซียนที่ได้มีการจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากในระบบเครื่องหมายการค้าอาเซียนนั้น ให้ถือเป็นดุลพินิจของแต่ละประเทศสมาชิกในการที่จะพิจารณาว่าเครื่องหมายการค้าใดมีลักษณะอันพึงจดทะเบียนได้ ซึ่งจะได้รับความคุ้มครองสิทธิภายใต้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ดังนั้น หากยังเกิดความแตกต่างในลักษณะนิยามของเครื่องหมายในประการนี้อยู่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเดียวกันในภูมิภาคย่อมยังคงปรากฏอยู่อย่างแน่นอน

5.1.2 การจำแนกรายการสินค้าและบริการ

เนื่องจากบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่จะได้นำระบบการจำแนกรายการสินค้าหรือบริการตามความตกลงระหว่างประเทศเช่น ตามความตกลงนิซ (Nice Agreement) หรือรายการสินค้าหรือบริการสากลขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกมาใช้ก็ก็ตาม แต่เนื่องจากในการจำแนกรายการสินค้าหรือบริการตามความตกลงดังกล่าวเป็นการจำแนกรายการสินค้าหรือบริการออกไปตามลักษณะ หรือประโยชน์ของสินค้าหรือบริการเป็นหลัก และจัดทำเป็นภาษาต่างประเทศ ปัญหาที่ปรากฏขึ้นบ่อยครั้งในการพิจารณาจำแนกรายการสินค้าหรือบริการของประเทศไทยนั้นก็คือ การระบุรายการสินค้าหรือบริการโดยการแปลรายการสินค้าหรือบริการเป็นภาษาไทย และปัญหาว่ารายการสินค้าหรือบริการที่ระบุเพื่อขอรับความคุ้มครองนั้นกว้างเกินไป ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลจากการที่พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้ากำหนดให้ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจำต้องระบุรายการสินค้าที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองให้ชัดเจนเป็นรายสินค้าไปซึ่งแตกต่างจากหลักเกณฑ์ตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าฉบับเดิมที่ยินยอมให้ระบุรายการสินค้าทั้งจำพวกได้ และในการพิจารณารายการสินค้าหรือบริการนั้นจะต้องพิจารณาตามรายการสินค้าหรือบริการกำหนดไว้ในรายการสินค้าหรือบริการสากลที่จัดแปลมาจากรายการสินค้าหรือบริการสากลที่ต้นฉบับจัดทำเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความแปลกใหม่ในชนิดของสินค้าหรือบริการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประกอบกับข้อบกพร่องของการแปล

รายการสินค้าที่หลายกรณีจะพบว่า การแปลรายการสินค้าหรือบริการนั้นไม่ถูกต้อง และบางอย่างไม่สามารถแปลได้เป็นภาษาไทย ปัญหาประการนี้เป็นสิ่งสำคัญต่อการกำหนดขอบเขตการได้รับความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า นอกจากนี้หากพิจารณาการจำแนกรายการสินค้าหรือบริการตามความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวแล้วจะพบว่า สินค้าหรือบริการหนึ่ง หากนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่าสินค้าหรือบริการใดนำไปใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน ก็จัดอยู่ในจำพวกที่แตกต่างกันด้วย

5.1.3 ความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

ในหลายปีที่ผ่านมากรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เร่งพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรและระบบจัดการในหน่วยงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย แต่หากพิจารณาสถิติการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จำนวนคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าทั้งในและต่างประเทศจะทวีจำนวนมากขึ้นแล้ว จะพบว่าจำนวนคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าปัจจุบันยังไม่สามารถตอบรับกับความต้องการของผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่มีจำนวนมากขึ้นนั้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากความจำกัดทางปริมาณของผู้เชี่ยวชาญและเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ ซึ่งปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อการได้รับความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ทั้งนี้เนื่องจากทราบได้ที่เครื่องหมายการค้าที่ขอรับความคุ้มครองยังมีได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมาย เจ้าของเครื่องหมายการค้าดังกล่าวย่อมมีโอกาสได้รับความคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ตามกฎหมาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและวิธีปฏิบัติในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยเพื่อให้มีมาตรฐานเทียบเท่าหรือมากกว่าประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนอันจะก่อให้เกิดความสอดคล้องกับบรรดาความตกลงหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องผูกพัน กับทั้งยังจะเป็นการช่วยสนับสนุนการส่งเสริมให้มีการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น ตลอดจนเพื่อให้เป็นประโยชน์ในการมีส่วนร่วมช่วยแก้ไขสภาพเศรษฐกิจของประเทศ จึงเห็นควรเสนอไว้ดังนี้

1. ในการกำหนดลักษณะเครื่องหมายที่อาจได้รับการจดทะเบียนเป็นเครื่องหมายการค้าได้นั้นควรกำหนดให้อยู่ในระดับเดียวกับลักษณะเครื่องหมายที่กำหนดไว้เช่นเดียวในประเทศสมาชิกอื่นในอาเซียนทั้งนี้เนื่องจากหากพิจารณาถึงลักษณะในการนำเสนอสินค้าหรือบริการรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น มีเครื่องหมายที่เกิดขึ้นใหม่ในหลายลักษณะที่เจ้าของกิจการนำมาใช้อย่างเครื่องหมายการค้า เช่น ภาพสามมิติ ภาพไฮโดแกรม เป็นต้น ซึ่งหากได้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนแล้วเจ้าของเครื่องหมายเหล่านี้ก็สามารถขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ กับทั้งยังจะเป็นการสอดคล้องและสร้างมาตรฐานในการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในภูมิภาคอาเซียน

2. ในการจำแนกรายการสินค้าและบริการภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฉบับปัจจุบันนั้น ได้นำรายการสินค้าหรือบริการสากลขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกมาใช้ โดยการพิจารณาจากคำแปลที่ต้นร่างเดิมจัดทำเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นเพื่อลดปัญหาในการจัดจำพวกไม่เป็นที่ถูกต้องตามเจตนาของผู้ขอ และเพื่อมิให้เกิดปัญหาการตีความขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า ในการจำแนกรายการสินค้าหรือบริการ เพื่อใช้ในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าหรือบริการ ควรกำหนดให้ผู้ขอสามารถกำหนดรายการสินค้าหรือบริการเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นใดในกรณีที่ผู้ขอจดทะเบียนสามารถชี้แจงให้เห็นว่ารายการสินค้าหรือบริการที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครองนั้นไม่สามารถแปลภาษาไทยได้ หรือหากแปลแล้วรายการสินค้าหรือบริการนั้นไม่ตรงตามลักษณะของสินค้าหรือบริการนั้นได้จริง ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดีในด้านการกำหนดขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าแต่ละรายแล้ว ยังจะช่วยให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าด้วยทั้งนี้เนื่องจากไม่จำเป็นต้องพิจารณาแปลรายการสินค้าหรือบริการทั้งหมด การกำหนดให้ใช้รายการสินค้าหรือบริการที่เป็นภาษาอังกฤษนั้นจึงเป็นการตัดปัญหาเรื่องการจำแนกและระบุรายการสินค้าหรือบริการในคำขอได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนการจัดตั้งระบบเครื่องหมายการค้าอาเซียนได้สักประการหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากหลักการจัดทำระบบเครื่องหมายการค้าอาเซียนนั้น ได้กำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้ในเอกสารทุกชนิด

3. เร่งจัดให้มีการศึกษาและกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระบบเครื่องหมายการค้าอาเซียนเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มของสมาชิกอย่างเป็นเอกภาพให้ประสบผลเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งผลที่ได้นี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ในด้านการค้าและการลงทุนที่จะมีขึ้นในภูมิภาคเองและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนแล้ว ยังจะช่วยส่งเสริมอำนาจให้กลุ่มประเทศอาเซียนที่จะสามารถยกขึ้นเป็นข้อ

ต่อรองทางการค้าในเวทีระหว่างประเทศกับประเทศเจ้าของสิทธิในเครื่องหมายการค้าเพื่อจำกัดขอบเขตการให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้าและลดภาระที่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศได้ดังเช่นที่เกิดขึ้นแล้วในสหภาพยุโรป ซึ่งนั่นย่อมเป็นสิ่งที่จะทำให้ภูมิภาคนี้มีความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ การค้า การเมือง การปกครอง และทางด้านสังคมที่จะไม่ต้องด้วยอาณัติทางการค้าของประเทศมหาอำนาจเกินสมควร

4. ปรับปรุงให้การพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นไปได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเช่นในการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าให้สามารถดำเนินการผ่านเครือข่ายทางคอมพิวเตอร์โดยกำหนดให้ผู้ขอสามารถยื่นคำขอโดยผ่านตัวแทนเครื่องหมายการค้าในทุกท้องที่ทั่วราชอาณาจักร ซึ่งอาจนำวิธีการในการยื่นคำขอจดทะเบียนนิติบุคคลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งกระทรวงพาณิชย์มีดำริจะจัดทำขึ้นมาใช้ โดยในการติดต่อระหว่างราชการและตัวแทนหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าต้องสามารถกระทำได้โดยผ่านเครือข่ายทางคอมพิวเตอร์ได้เช่นกัน ซึ่งประโยชน์ที่จะได้รับนั้นแน่นอนว่าจะช่วยลดระยะเวลาในการติดต่อ และแจ้งคำสั่งทางหนังสือที่ปัจจุบันการรับและส่งหนังสือแจ้งต่างยังเป็นไปได้ไม่รวดเร็วเท่าที่ควร นอกจากการจัดระบบการดำเนินการดังกล่าวแล้ว การพัฒนาความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ระดับบริหารให้มีระดับมาตรฐานเดียวกันและเป็นเอกภาพ ลดข้อบกพร่องในระดับการวินิจฉัยในขั้นตอนการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่หน่วยงานของรัฐจะต้องเร่งดำเนินการสานต่อและทำควบคู่กันไปเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็วในการพิจารณาจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอย่างสูงสุด